

INSTANTIAE REVISITED

Yukio Iwakuma

CIMAGL once gave me a chance to publish a general introduction to *instantiae* literature together with an edition of a tract belonging to that genre¹. Now I wish to make further comments as an introduction to an edition of another piece of the same genre, which I shall call *Notae Lemovicenses*.

The following tracts which have come to my notice should be added to the list of *instantia* literature given in my previous paper (pp.2-3). ix) Paris, B.N., lat.7094A, ff.66ra-67vb. (The author gives an example, the *regula*, and many *fallaciae* against each type of valid syllogism.) x). Munich, Bayerische Staatsbibl, Clm.29520/2 (formerly a part of Clm.29185); a fragment consisting of 2 folia taken from Clm.18768. On one folio we find notes on how to make various kinds of arguments, for example from *dicta* to *res* etc., and how to make *instantiae* against each of them.

This addition to the list strengthens my claim that "to pile up as many *instantiae* as possible was surely a fashionable way of doing logic (*ibid.*p.2)". However there is also the fact that the *instantia* method was used in the second half of the twelfth century not only in logic, but also in other branches of *scientia*. There are examples of this in grammar, as in the gloss *Promisimus*²; and in theology, as in Peter of Poitiers' *Sententiae*³. I do not know of any other such texts; and it may have been less fashionable to use this method in other branches

1. Y.Iwakuma, "Instantiae. A Study of Twelfth Century Technique of Argumentation with an Edition of Ms. Paris BN Lat. 6674 f.1-5", *Cahiers de l'Institut du Moyen-Âge grec et Latin* 38 (1981) Copenhagen. Allow me to take advantage of this space to correct my previous paper.

p.32 1.11 'habent' → 'habens'

p.65 1.16 and 2 from the bottom 'our author' + 'of TLA'

p.66 1.10 from the bottom 'caused by' → 'employing'

p.67 1. 1 '(Cf. Appendix II.7.9' + ')'

- 1.14 'and only these two'; FParv p.564:15-26 should have also been added.

p.69 1. 3 'tantum' → 'distributiva' + 'supposition of a term outside its scope is *confusa tantum*'

- 1.16 'caused by' → 'employing'

p.74 1.61 'citereens' & 'citereene' → 'citeze-'

p.75 1.61 'diliget' + '*'

p.76 1. 3 'omne <quod> est homo' → 'omne'

- in apparatu 'homo' exp.D.' → 'post omne D scripsit est homo et expunxit'

p.81 in apparatu '11 ubi' → '14 ubi'

2. Cf. R.W. Hunt, "Studies on Priscian II", *Mediaeval and Renaissance Studies*, 2 (1950), p.63, p.83 (the second excerpt) p.88 (the fourth), p.90 (the second).

3. Cf. *Sententiae Petri Pictavensis*, ed. by Ph. S. Moore & M. Dulong, 2 vols. (1943, 50) Notre Dame, passim. Prof. De Rijk kindly drew my attention to this tract. Cf. his *Logica Modernorum*, Vol.1, Assen, 1962, p.163ff.

of *scientia* than logic. But at least, the use of the *instantia* method was not unique to logic, and it probably was a general technique for refuting opponents' arguments in that period.

Taking this into account, I believe it is possible to distinguish the following types within *instantia* literature.

The first type, with which my previous paper was mainly concerned, is nothing more than a collection of arguments and *instantiae* opposing them. The tracts numbered i), ii), vi), and ix) in the list are of this type. Their purpose seems to be merely an exercise in producing *instantiae* against any kind of arguments, including even valid ones, such as the syllogism and topical arguments. The authors do not appear to care whether or not the *instantiae* produced are sophistical because the intended aim of the exercise is to win in debate using any means available.

The second type is that in which the authors' purpose is to confirm their own theses, refuting with *instantiae* possible counter-arguments. The following belong to this type: *Ars Meliduna* (iv), and *Secta Meliduna* (V); *Ars Burana* and the commentary on Porphyry's *Isagoge* found in Oxford, Bodl. Laud. Lat. 67, ff. 6r-7v, where incidental use of *instantiae* occurs; further, the gloss *Promisimus* and Peter of Poitiers's *Sententiae*. All of them initially develop their own theses on the matters concerned independently, and then for each thesis insert a long sequence of possible counter-arguments and *instantiae* against each of them. In these cases the *instantiae* which are produced must be intended as valid, i.e. the cause of the falsity of the *instantiae* must be intended to be the same as that of the argument to be refuted. In this way *instantiae* become a serious means of refuting others.

Notae Lemovicenses (viii) and *Quaestiones Victorinae* (iii) belong to neither type.

Some of the *sophismata* in *Quaestiones Victorinae* follow the following procedure⁴.

Step S. a *sophisma*, i.e. a proposition to be discussed, is proposed, with or without hypotheses.

4. According to this general structure, I propose to emend the text as follows; 'Item' on p. 745 l.19, l.34, p.748 l.2 (the first), and p.751 l.18, to 'Instantia'; 'Instantia' on p.748 l.11 to 'Item'; and add 'Instantia' before 'aliquis lapis' on p.756 l.18. One should also add something like 'sed ista sunt omnia risibilia et alia, ergo sunt homines et asini' after 'et asini' on p. 752 l.14.

Step P. arguments which appear to prove the *sophisma* are produced, after the heading 'Quod (verum) sic probatur'. (Arguments after the first are generally introduced with 'Item'.)

Step P-I. *Instantiae* against each of the arguments of Step P, after the heading 'Instantia'. (The second and following *instantiae* are generally introduced with 'Vel' or 'Vel aliter'.)

Step C. Arguments which appear to disprove the *sophisma* are produced, after the heading 'si concesserit, (sic) procede'. Usually the first premise is the same as the *sophisma*, and the conclusion is nonsense. Sometimes the negation of the *sophisma* is concluded, after the heading 'Tu concedis istam? Probo falsam'.

Step C-I. *Instantiae* against each of the arguments of Step C.

There are only a few *sophismata* in which discussion follows all these steps. They are nos. 24, 42, and 55. Many lack either Step P-I or C-I⁵.

Some of the *Notae Lemovicenses* have exactly the same structure in the five steps, though the heading of each step is different from those in *Quaestiones victorinae*. These are Notes 6 (pp. 72-74 below) and 8 (pp. 77-79). (Note 7 also has a structure very similar to them.) By contrast others have a structure as follows. The issue under discussion is not a proposition as in *Quaestiones Victorinae*, but is an argument with an unacceptable conclusion. The solution is to pick out the invalid part of the argument and refute it with *instantiae* (Notes 1, 2, 9, and 11). (Note 3 is nothing more than a presentation of a fallacious argument to be discussed.)

What is the purpose of this procedure? Is it nothing more than a game in which one must drive the respondent into a contradiction, as is the case in later obligation theory? If so it is strange that the discussion of many *sophismata* lacks either Step P-I or Step C-I, and so seems respectively to disprove or to prove the *sophisma*. It is also strange that the word 'solutio' is sometimes used in place of 'instantia' or 'fallacia', and this substitution indicates that the intention behind the use of *instantiae* may be to solve and determine the *sophisma*. If, however, the authors seriously intend to determine the *sophismata* and to gain insight

5. A few lack both Steps P-I and C-I (nos. 21, 26); a few lack Step C and C-I (nos. 14 & 15, 32) - nos. 14 and 15 make up one continuous discussion and should not have been numbered separately ('Solutio' on p. 741 l. 1 and 'Oppositio' on l. 5 seem to be the same as 'Instantia') -; and others (nos. 1-13, 16-18, 25) are of a completely different structure.

into matters of logic, as is the case in later *sophismata* literature, why do they produce *instantiae* in some cases against both arguments *pro* and *contra*, without any clear solution? I shall leave this question open. Whatever its actual purpose may have been, it seems that in these tracts we are presented with a real reflection of class-room teaching of logic in the latter half of the twelfth century.

ON THE MANUSCRIPT

Notae Lemovicenses is found in Paris, B.N., lat. 5137 (*olim* Saint-Martial de Limoges 187, *deinde* Regius 5230²). As far as I know, this Ms has not been described in any catalogue except in *Catalogus Codicum Manuscriptorum Bibliothecae Regiae*, Vol. 4, Paris 1744, p. 43.

It is a collective parchment Ms, in 4^o (of various sizes, between cm 20x13 and 25x18), numbered ff. 1-148 (+84bis). It consists of thirteen originally independent parts, viz. ff.1-7, ff.8-15, ff.16-17, ff.18-21, ff.22-38, ff.39-63, ff.64-79, ff.80-85, ff.86-88, ff.89-96, ff.97-104, ff.105-116, and ff.117-148.

My concern is now only with the tenth part (viz. the quire ff.89-96, of the size cm 13 x 22), which corresponds to the 11th and 12th items in the catalogue mentioned above.

- "11^o Fragmenta glossarum in primum librum georgicorum.
12^o Fragmenta ad philosophiam moralem spectantia."

In reality, however, it is possible to distinguish six different items on these eight folia.

- I. Fragments of a commentary, perhaps on the first book of *Georgica*
f.89r, l. 1 *inc.* (acephalous) <Q>uid fatiat ls. idem. Quae res ...
f.89v, l.12 *exp.* tandem aliquando eam esse apud inferos comperit.
- II. The second part of *Notae Lemovicenses*, edited below.
f.89v, l.13-51 (followed by some blank lines).
- III. A fragmentary copy of a grammatical tract
f.90r. l.1-9. All that has come down to us runs as follows:

<P>ertractatis itaque dubitabilibus quae circa nomina reperiuntur,
 ordo tractandi exigit ut de verbo agamus. /
 Primo itaque quaeritur quare nomen prius ponatur.
 Ad quod ratio tripartita est. prima namque est ex significatione;
 secunda sumitur ab inventione; / tertia ex officio.
 Verbum enim significat accidens quod innascitur substantiae,
 nomen substantiam cui innascitur. ideoque verbum nomine posterius
 significatione.

Praeterea / primi inventores vocabulorum substantiis sibi occurrentibus nomina imposuerunt, deinde videntes illas movere - id est agere / et pati - ad illud significandum verba inveniunt. sicque verbum posterius est inventione.

Sed et officio. quoniam nominis officium est supponere; / verbi vero apponere, est enim nota eorum quae de altero dicuntur. suppositio autem prior appositione. merito ergo nomen priorem locum, / verbum vero posteriorem locum obtinuit.

Quaeritur deinde quae sit generalis verborum significatio.

Et videtur velle Priscianus (*Inst. Gram.* VIII-1, ed. Keil, p.369:4f) eam actionem / vel passionem esse, quoniam in definitione verbi posuit verbum esse significativum agendi vel patiendi.

Obicitur autem de / huiusmodi verbum 'albet' 'nigret'.

Sed attribuunt eis passionem intrinsecam, sic

IV. Ps-William of Conches' *Moralium Dogma philosophorum*⁶.

- f.90r, 1. 9 (following the preceding) Isagoge In Moralem Philosophiam
 1.10 PROLOGUS INCIPIT
 1.11 *inc.* <mo>ralium dogma philosophorum per multa dispersum ...
 f.96r, 1.13 *exp.* ... quod desiderat. Explicit volumen breve et utile operantibus secundum se.
 1.14 *blank.*

V. Ps-Seneca's *De Remediis*⁷.

- f.96r, 1.15 *inc.* <L>icet cunctorum poetarum carmina ...
 1.45 *exp.* ... vides autem quam rara sit in aliqua domo ista felicitas. Explicit
 1.46 libellus Senecae. de remediis fortu<it>torum malorum

VI. The first part of *Notae Lemovicenses*, edited below.

- f.96r, 1.46 - f.96v, 1.53

All are of approximately the same date, the third quarter of the twelfth century.⁸ I was written by a Southern or Middle French hand, while the others by Northern French ones (maybe by one and the same hand. II and VI consist of eleven notes on logical matters, many of which employ the *instantia* method. VI ends in the middle of the piles of *instantiae* of the seventh note, and continues to II. This fact shows that VI and II form a whole, and that after other items had been written, this scribe inserted VI and II (in that order) in the spaces left blank.

6. Edited by John Holmberg *Das Moraliu Dogma Philosophorum des Guillaume de Conches, Lateinisch, Altfranzösisch und Mittelniederfränkisch*, (Arbeten Utgivna med Understödd av Vilhelm Ekmans Universitetsfond, XXXIII), Uppsala, 1929; also in PL 171, col.1007ff. For the authorship of this tract, cf. John R. Williams, "The Authorship of the MORALIUM DOGMA PHILOSOPHORUM", *Speculum* VI, 1931, pp.392-411.

7. Edited by Haase, *L. Annaei Senecae opera quae supersunt*, vol. 3, pp. 444-457, Leipzig 1872.

8. I owe this dating to Mlle. F.Gasparri at the Institut de Recherche et d'Histoire des Textes at Paris.

DATE AND ORIGIN OF *NOTAE LEMOVICENSES*

Notae Lemovicenses do not seem to be written following any systematic plan. The fragmentary character of the notes and the fact that they are written in the blank spaces of the quire seem to indicate that they were not copied from an exemplar, but were incomplete lecture notes written by the lecturer himself or by a student for his own memoranda. If my theory is correct, we can date these notes as contemporary with the quire itself, that is to the third quarter of the twelfth century. There is also a *terminus post quem*, as the *instantia* method employed in these notes does not permit us to date them before ca. 1150.

As for the origin, I suggest that the notes came from the abbey St. Martial of Limoges, where the Ms has been preserved. The abbey is famous for liturgical music, but is little-known for the liberal arts⁹. However, more than a few Mss from the abbey have survived which contain logical tracts from the second half of the twelfth century¹⁰. Moreover, thirteenth century catalogues of the books of the abbey refer to a book on logic, while a twelfth century one does not¹¹. These facts indicate that monks in the abbey took an interest in the new movement of logic in the late twelfth century. And if *Notae Lemovicenses* are, as I suppose, lecture notes, then it is probable that the lectures took place in that abbey¹².

9. For the little that is known so far of the art course at this abbey in the twelfth century, cf. É. Lesne, *Les Écoles de la Fin du VIII^e siècle à la Fin du XII^e*, (Histoire de la Propriété Ecclésiastique en France, Tome V), Lille, 1940, p.63f.

10. So far I know Paris, NB, lat.544, 3237, 3454, 3713 (for these Mss, cf. *Bibl. Nat. Catalogue Général des Manuscrits Latins*), 4720A (cf. CIMAGL 10, p.1ff), 5137, 6674A (cf. CIMAGL 38 p.9f, and CIMAGL 34), and 7094A (which contains many twelfth century logic texts on ff.66ra-68ra, 74ra-79ra, and 92ra-96va).

11. Cf. the four catalogues published by Léopold Delisle *Le Cabinet des Manuscrits de la Bibliothèque Nationale*, Tom. II, Paris, 1874, pp.493-504. The first catalogue which is from the 12th century does not contain any books on logic, while the 13th century ones do (see the second catalogue no.11, the third no. 91, and the fourth no. 168).

12. One of the tracts contained in Limoges Mss is presumably a product of *Montani*, viz. *Tractatus de Locis Argumentationum* edited in my previous paper (cf. *ibid.* p.7f). The one found in Paris, BN, lat.4720A, ff.17vb-22vb is of *Melidunenses* (cf. *ibid.* p.3). It is probable that our *Notae Lemovicenses* as well as other tracts contained in Limoges Mss have something to do with one of these and other famous Parisian schools of logic (*Parvipontani* etc).

SIGLA

L Codex Lemovicensis = Paris B.N., lat. 5137
// finis folii
< > addidi.
~ ~ in margine seu supra lineam a librario additum.
* hic aliquid emendavi seu expunxi, vide apparatus.

1

Hic et non ille inest isti et non illi, 96r
 ergo hic color et non ille color inest alteri
 et non utrique,
 ergo si hic color et non ille color inest isti
 et non utrique, hic color et non ille color
 inest alteri et non utrique, 10
 ergo non uterque istorum colorum inest alteri
 et non utrique,
 ergo non uterque istorum colorum inest alteri istorum.

Solutio: falsum est.

Si aliquis color inest isti et non illi, 15
 ille inest alteri istorum,
 ergo si iste color et non ille color
 inest isti et non illi,
 iste color et non ille color inest alteri istorum.

Fallacia si aliquis est Socrates et non est Plato 20
 et uterque istorum est, ille est alter istorum,
 ergo si Socrates et non Plato est Socrates et non Plato
 et uterque istorum est,
 Socrates et non Plato est alter istorum.

25

2

Aliquid est verum quod nescis esse verum,
 hoc est verum quod scitur a te,
 ergo tu scis aliquid <esse> verum 30
 quod nescis esse verum,
 ergo tu scis aliquid <esse> verum
 et illud nescis esse verum,
 ergo non sequitur:
 si tu scis aliquid esse verum, 35
 verum est te scire illud esse verum.

28 verum: & L, dehinc sic saepius.
 36 cf. l. 33.

29 hoc, i.e. l. 28.

35 cf. l. 32.

Item tu scis multa esse vera quae ignoras esse vera,
 ergo tu scis aliquid esse verum quod ignoras esse verum,
 ergo scis aliquid esse <verum>
 quod nescis esse <verum>.

Hoc argumentum falsum est:

5

tu scis aliquid esse verum quod nescis esse verum,
 ergo tu scis aliquid esse verum
 et illud nescis esse verum.

Et sic falli potest

tu scis aliquem hominem esse quem nescis esse,
 ergo tu scis aliquem hominem esse
 et illud hominem nescis esse.

10

3

15

Socrates in prima hora crastinae diei videbit
 unum solum hominem,
 et in secunda hora videbit multos // homines

96v

haec est propositio;

Socrates cras erit videns unum solum hominem,
 ergo Socrates cras videbit unum solum hominem,
 ergo Socrates cras non videbit multos homines.

20

4

25

In hunc modum variatur locus argumenti secundum terminos
 aequipollentes, ut

	omnis homo non,	ergo nullus,	et e converso.	
Item	non aliquis,	ergo nullus,	et e converso.	
Item	nec ille neque alius,	ergo nullus,	et e converso.	30
Item	non omnis,	ergo quidam non,	et e converso.	
Item	nec iste neque ille,	ergo neuter,		
et	uterque non,	ergo neuter.		
Item	alter non,	ergo non uterque,	et e converso,	
<Item>	iste vel ille,	ergo alter,	et e converso.	35

3-4 = p.68 l.30-31, ergo etiam sequitur l.32-36. 6-8 = p.68 l.30-33.

8 et illud: supra lin., quod a.c.L. 18 in inf. margine folii 95r *metheo-*
 20. *511 eleuo*. L.

<Item>	iste vel alius,	ergo aliquis,	et e converso,	
et	iste et ille,	ergo uterque,	et e converso.	
Item	falsum est quod aliquis,	ergo verum est quod nullus,	et e converso.	
<Item>	falsum est quod nullus,	ergo verum est quod aliquis.		5
Item	falsum est quod omnis,	ergo verum est quod quidam non,	et e converso,	
vel	falsum est quod omnis,	ergo verum est quod non omnis,	et e converso.	
Item	hoc et non aliud,	ergo hoc solum,	et e converso.	10
et	hoc et aliud,	ergo non hoc solum.		
Item	hoc,	ergo hoc vel aliud.		
Item	aliquis et ille,	ergo aliquis* et alius.		
Item	si hoc et illud,	ergo si hoc et* si illud,	<et e> converso.	15
Item	si aliquid	ergo si hoc vel illud.		
Item	hoc vel illud,	ergo vel hoc vel illud,	et e converso,	
<Item>	unum et aliud,	ergo duo,	et e converso.	
<Item>	si hoc, et illud			20
	sed possibile hoc,	ergo possibile illud,		
vel	necessarium hoc,	ergo necessarium illud,		
vel	verum erit hoc,	ergo verum erit illud		
Item	si hoc, et illud,			
	sed impossibile est (seu falsum) illud,			25
		ergo hoc.		
Item	si hoc et illud, si illud et tertium,			
		ergo si hoc et tertium.		

5

30

Quaeritur quibus adiuncta sint haec exclusiva 'solum' 'nisi' 'tantum' 'praeter'.

De re proponimus.

Adiunguntur autem interdum nominibus appellativis, interdum propriis, interdum appellativis cum pronomibus.

3 nullus: + ergo a.c.L. 13 aliquis² + qui(?) L. 14 et: vel L.

Quando autem appellativis vel propriis adiunguntur omnium sunt exclusiva, ut

tantum homo est homo,

tantum Socrates est Socrates,

idest nihil aliud quam homo est homo;

5

nihil aliud quam Socrates est Socrates.

Quando autem appellativis cum pronomibus, non nisi rerum eiusdem generis, ut

tantum hic homo currit,

idest nullus alius homo currit;

10

tantum hoc animal,

idest nullum aliud animal.

Et secundum hoc tale argumentum est falsum,

tantum hic homo currit,

ergo tantum hoc animal currit;

15

quia potest esse quod multi asini currant et nullus homo praeter illum; primum est verum 'tantum hic homo currit', quia hoc excludit tantum res eiusdem generis.

Similiter hoc falsum

tantum hic dies est,

20

ergo tantum hoc tempus est;

quia in prima propositione excludit aliam diem ab hac die, in secunda aliud tempus quam hoc tempus.

Quando vero adiunguntur nominibus numeralibus, excludunt maiorem numerum, ut

25

tantum unus phoenix est,

ergo non plures.

Quando nominibus significantibus opposita, excludunt reliquum oppositorum, ut

hic est tantum dominus,

30

idest non est servus;

hic est tantum pater,

ergo non est filius;

homo est tantum species,

idest non est genus.

35

Cum quaedam sint problemata circa quae maxima fit in disputatione attritio, de quibus ut ait Aristoteles contrarii fiunt syllogismi; quid circa talia verius et verisimilius constet non est inutile animad- 5
vertere. Sit ergo in quaestione positum utrum omnis homo videat id quod ipse videt.

Concedunt alii quod sit verum, alii quod sit falsum, alii quod inconvenienter et nugatorie sit dictum.

	Contra illos qui dicunt quod nugatorium vel falsum, sic obiciamus.	10
	si aliquis homo videt, ipse videt id quod ipse videt sed cras erit verum omnem hominem videre, ergo cras erit verum omnem hominem videre id quod ipse videt.	15
Fallacia	si aliquis homo vivit, ille non est mortuus, cras erit verum omnem hominem vivere ergo cras erit verum omnem hominem non esse mortuum.	
Item	cras erit verum omnem hominem esse aliquem istorum trium, 'et' <cras erit verum> quemlibet istorum trium videre id quod ipse videt, ergo cras erit verum omnem hominem videre id quod ipse videt.	20
Fallacia	de homine est verum ipsum esse vivum, et de omni homine vivo esse falsum ipsum esse mortuum, ergo de omni homine est falsum ipsum esse mortuum.	25
Item	multorum quilibet videt id quod ipse videt, nullus non videt id quod ipse videt, ergo omnis homo videt id quod ipse videt.	
Hoc modo	multi homines lecturi sunt homines, nullus homo lecturus est qui non sit, ergo omnis homo lecturus est.	30
Vel aliter	multae res quae fuerunt sunt, nihil est res quae fuit quae non sit, ergo omnis res quae fuit est.	35

4 Aristoteles: ubi? 23 omnem hominem: *transp.L.* 30 Hoc modo: *scil. falsificandum, - et sic deinceps.*

Item	de multorum quolibet est falsum vel non est falsum ipsum videre id quod ipse videt, de nullo est falsum, ergo de omni non est falsum.	
Hoc modo	de Socrate vel de multorum asinorum quolibet est falsum vel non est falsum ipsum esse capram, de Socrate vel de nullo asino est falsum, ergo de Socrate vel de quolibet asino non est falsum ipsum esse capram.	5 10
Item	multorum quilibet videt id quod ipse videt, et nullus non videt id quod ipse videt, ergo omnis homo videt vel non videt id quod ipse videt.	
Instantia	multorum quilibet qui currunt videtur a te, nullus currit qui non videatur <a te>, ergo omnis qui currit vel non currit videtur a te.	15
	Concedenti quod omnis videt id quod ipse videt sic obiciamus. omnis homo videt id quod ipse videt, ergo omnis homo videt.	20
Fallacia	omnis qui videt se currit, ergo omnis qui videt currit.	
Vel aliter	nullus est qui non videat id quod ipse videt, ergo nullus est qui non videat.	25
Item	omnis homo videt id quod ipse videt, ergo omnis homo videt id quod ipse vel alius videt.	
Fallacia	omnis homo qui videt se currit, ergo omnis homo qui videt se vel alium currit.	
Item	omnis homo videt id quod ipse videt, ergo omnis homo videt quod aliquis homo videt.	30
Hoc modo	omnis qui videt se currit, ergo omnis qui videt aliquem currit.	
Item	omnis homo videt id quod ipse videt, iste caecus est homo, ergo iste caecus videt id quod ipse videt.	35

Instantia	omnis homo est id quod ipse est, tu es homo, ergo tu es id quod ipse est.	
Vel aliter	omnis homo praeter Socratem est albus, iste est homo, ergo iste praeter Socratem est albus.	5
Vel aliter	omnis homo est, si omne risibile est, sed Socrates est homo, ergo Socrates est, si omne risibile est.	
Item	omnis homo est videns qui ipse est, omnis homo est caecus qui ipse est, ergo quidam caecus est videns qui ipse est.	10
Fallacia	omnis homo erit mortuus, omnis homo erit vivus, ergo quidam homo mortuus erit vivus.	15
Vel aliter	omne animal esse hominem est falsum, omne animal esse risibile est falsum, ergo quoddam risibile esse hominem est falsum.	
Item	omnis homo est homo, omnis videt id quod ipse videt, ergo omnis homo est homo videns (vel qui videt) id quod ipse videt.	20
Fallacia	omnis homo est mortuus, omnis homo est vivus, ergo omnis mortuus (vel omnis qui est mortuus) est vivus.	25
Vel aliter	in hac villa non habes patrem, in hac villa es homo, ergo in hac villa es homo non habens patrem.	
Item	aliquis est, nisi non differens ab eo videt id quod ipse videt, ergo non omnis videt id quod ipse videt.	30
Fallacia	aliquis est, et nisi non alterum ab illo falsum est currere, ergo non omne currere est falsum.	35
Ita igitur hic obiciendum, et in hunc modum resistendum.		

12 ergo: + omnis L a.c.

13 seu 15 mortuus: *reperitur in margine.*

Utrum verum vel falsum est omne grammaticum et omne musicum differre.

5

Ad hoc cras erit verum omne grammaticum esse sedens
 et omne sedens et omne musicum differre,
 ergo cras erit verum
 omne grammaticum et omne musicum differre;
 et sic verum vel falsum.

10

Si concedatur, sic procede.

verum vel falsum est
 omne grammaticum et omne musicum differre.

Vel multa grammatica et musica sunt differentia,
 ergo omne grammaticum et omne musicum
 differunt vel non differunt.

15

Sed nullum grammaticum et omne musicum non differunt,
 ergo omne grammaticum et omne musicum differunt.

Primum argumentum sic falsificetur.

20

cras erit verum omnem hominem esse vivens*
 et omne vivens non esse mortuum,
 ergo cras erit verum omnem hominem non esse mortuum.

Item multa grammatica et musica sunt differentia,
 omne grammaticum ab omni musico differt vel non differt,
 ergo omne grammaticum et omne musicum
 differunt vel non differunt.

Fallacia multa animalia sunt differentia,
 omne animal ab omni animali differt vel non differt,
 ergo omne animal et omne animal
 differunt vel non differunt.

30

Vel aliter Marcus a Tullio differt vel non differt,
 ergo Marcus et Tullius differunt vel non differunt.

6 Ad hoc: scil. probandum, sic. 20 Primum argumentum = l. 6-9.

21 vivens: musicum L. 24-27 cf. l. 14-16. 25 i.m. L.

Item	omne grammaticum est id quod et omne musicum differunt*, vel non est id quod et omne musicum differunt*, ergo omne grammaticum et omne musicum differunt vel non differunt.	
Fallacia	Socrates <est> id `vel non est id` quod et Socrates differunt*, ergo Socrates et Socrates differunt vel non differunt.	5
Concedenti quod omne grammaticum et omne musicum differunt, sic oppone.		10
	omne grammaticum et omne musicum differunt, ergo omne grammaticum ab omni musico differt.	
Fallacia	quae non sunt haec et illa differunt, ergo quaecumque non sunt haec ab illis differunt. //	89v
Vel aliter	quaecumque vident alia et se ipsa differunt, ergo quaecumque vident alia a se ipsis differunt.	15
Item	omne grammaticum et omne musicum differunt, ergo nullum grammaticum est musicum.	
Fallacia	quaecumque vident* haec et illa differunt, ergo `nulla` quae vident haec sunt illa.	20
Item	quaedam grammatica et musica falsum est differre, ergo non omne grammaticum et omne musicum differunt.	
Hoc modo	Socratem vel quoddam sanum falsum est esse asinum, ergo Socratem vel non omnem asinum verum est esse asinum.	
Item	tantum non musicum ab omni non musico differt, non musicum et musicum differunt, ergo tantum non musicum et omne musicum differunt.	25
Hoc modo	tantum hoc illi relatione opponitur, et hoc et illud relatione opponitur, ergo tantum et hoc et illud realitone opponitur.	30
Vel aliter	tantum hoc illi est simile, hoc et illud sunt similia, ergo tantum hoc et illud sunt similia.	
Vel	tantum non homo ab omni homine differt, non homo et omnis homo differunt, ergo tantum non homo et omnis homo.	35

1, 2 differunt: differt L. 2 non: + differt L a.c. 6 differunt: differt
vel non differt L. 9 = p.75 l.18. 12 omni: *delevit et iterum inseruit* L.
19 vident: sunt L. 22 omne²: *deletum videtur in* L. 24 asinum: +
`asinum` L.

Item	aliquod grammaticum et musicum verum est esse unum solum, ergo falsum est	
	omne grammaticum et omne musicum esse plura.	
Hoc modo	Socratem vel quemdam asinum verum est videre unum solum, ergo falsum est Socratem vel omnem asinum videre plura.	5
Item	si omne grammaticum et omne musicum verum est esse unum solum, illa non differunt, omne grammaticum et "omne" musicum sunt aliqua, grammaticum et musicum verum est esse unum solum, ergo non omne grammaticum et <omne> musicum differunt.	10
Fallacia	si aliqua verum est obisse, illa non sunt, omnis homo et omnis asinus sunt aliqua, hominem et quemdam asinum verum est obisse, ergo non omnem hominem et omnem asinum verum est esse.	15
8		
Quaestio. Utrum omne quod non est homo est*.		
Ad hoc	omnis non homo est, ergo omne quod non est homo est.	20
Instantia	Antichristus non erit non homo, ergo non erit id quod non est homo.	
Item	quidlibet est homo vel* aliud quam homo, ergo quicquid non est homo est aliud quam homo.	25
Fallacia	quidlibet vel falsum est fuisse vel verum est esse, ergo quicquid non est falsum fuisse verum est esse.	
Item	quicquid non est homo "est" aliud quam homo vel nihil, sed quicquid est aliud quam homo vel nihil est, ergo quicquid est aliud quam homo est.	30
Hoc modo	omnis homo est vivus, nullum vivum est mortuum, ergo nullus homo est mortuus.	

5 videre: + unum solum L a.c. 18 est² + omne quod non legit est omne
quod non vivit L. 20 Ad hoc, scil. probandum sic. 22 non²: + "non"
L. 24 vel: + non est L. 25 homo²: + fa... L a.c. 30 est¹:
delevit et iterum inseruit L.

Item	<p>multa quorum quodlibet est aliud quam homo vel nihil sunt,</p> <p>sed falsum est</p> <p>aliquid esse aliud quam hominem et ipsum non esse, falsum est aliquid nihil esse et ipsum non esse, 5</p> <p>ergo quicquid est aliud quam homo vel nihil est.</p>
<fallacia	* * * * *
Item	<p>falsum est</p> <p>aliquid nec esse hominem nec aliud quam hominem, ergo falsum est aliquid non esse hominem 10</p> <p>et illud non esse aliud quam hominem.</p>
Fallacia	<p>falsum est quod</p> <p>aliquid nec falsum sit fuisse nec verum sit esse, ergo falsum est quod non sit falsum fuisse</p> <p>et quod illud non sit verum esse. 15</p>
Vel aliter	<p>falsum est omnem rem quae sedet</p> <p>et videre Socratem et currere,</p> <p>ergo falsum est omnem rem quae sedet videre Socratem et ipsum currere.</p>
Concedenti quod	<p>falsum sit aliquid non esse hominem 20</p> <p>et illud non esse aliud quam hominem,</p>
inferri potest	<p>ergo quicquid verum est esse non hominem</p> <p>verum est esse aliud quam hominem, 25</p>
vel aliter	<p>falsum est aliquid non esse hominem</p> <p>et illud non esse aliud quam hominem,</p> <p>ergo falsum est aliquid quod non est homo</p> <p>non esse aliud quam hominem,</p> <p>ergo quicquid non est homo est aliud quam homo. 30</p>
Concedenti quod	<p>omne quod non est homo est,</p>
sic	<p>quicquid non est homo est,</p> <p>sed Caesar non est homo, 35</p> <p>ergo Caesar est.</p>

Hoc modo	quicquid desiit esse non est, aliquid desiit esse, ergo aliquid non est.	
Item	quicquid fuit vel non fuit est homo vel non est homo, quicquid est homo vel non est homo est ergo quicquid fuit vel non fuit est.	5
Fallacia	omnis homo et omnis asinus est, nihil quod est homo vel asinus desiit esse, ergo nullus homo vel nullus asinus desiit esse.	
Item	quicquid est homo vel non est fuit vel non fuit homo, et e converso, aliquid quod fuit homo vel quod non fuit nihil est, ergo quod est homo vel quod non est homo nihil est.	10
Hoc modo	si quid est animal, est sanum vel aegrum, et e converso, sanum vel aegrum nihil est. ergo aliquod animal nihil est.	15
<Item>	multa desierunt esse quorum nullum est homo, sed nihil quod desiit esse est, ergo non quicquid non est homo est.	
Hoc modo	multi homines desierunt esse, sed nullus qui desiit esse est, ergo non omnis homo est.	20
		9
		25
Item	ponatur quod tantum sex homines sint; unus tantum disputat, et alii sedent et non disputant; quicumque homines non disputant sedent, et e converso, ergo non plures non disputant quam sedent, nec plures sedent quam non disputant;	30
proba, quia	septem non disputant, et tantum quinque disputant, ergo plures non disputant quam disputant.	
Hoc modo	asini sunt aliqua, et aliqua non sunt asini*, ergo aliqui* asini non sunt.	35

32, 33 disputant: fortasse sedent scribendum.
36 aliqui: aliqua L.

35 asini: homines L.

Ad probandum quod

quicquid est verum de Caesare verum est de aliquo,
utilis haec ratio.

5

Ab aeterno fuit verum de Caesare ipsum esse vel non esse. sed aliquando fuit <verum> de Caesare, quando fuit verum de aliquo. et nunquam desiit esse verum de aliquo, et est verum. ergo est verum de aliquo. ergo quod est verum de Caesare est verum de aliquo.

Item. necessarium fuit verum de Caesare vel de alio Caesarem esse hominem vel non esse. ergo de aliquo. ergo illud ab aeterno fuit verum. ergo non desiit esse verum de aliquo, et fuit verum de aliquo et est. ergo est verum de aliquo. et quicquid est verum de Caesare est verum de illa re de qua hoc est verum. ergo quicquid est verum de Caesare est verum de aliqua re. ergo de aliquo.

15

Item. ab aeterno fuit verum de Caesare vel de alio Caesarem esse vel non esse. ergo de aliquo. ergo necessario est vel fuit verum de aliquo. et non est verum nisi de eo de quo fuit verum. ergo aliquid necessario est verum. et quicquid est verum de Caesare est <verum> de illo de quo hoc est verum, ut probatum est. ergo quicquid est verum de Caesare est verum de aliquo.

20

11

Item ad hoc quod

25

de aliquo est falsum ipsum esse,
hoc modo. de aliquo loquor de quo dico aliquid, cum dico Caesarem esse. ergo ipsum esse vel aliud quam ipsum esse. sed non aliud, ergo hoc - scilicet ipsum esse -, si de aliquo de quo dico ipsum esse. ergo vere vel falso. sed non vere. ergo falso.

30

et si quid falso dicitur, <falsum> est.

ergo de aliquo est falsum* ipsum esse.

Hoc modo de aliquo vere dicitur ipsum tacere,
si quid vere dicitur, ab aliquo dicitur,
ergo ab aliquo vere dicitur se tacere. //

35

13 verum¹: + et L a.c. 27-30 intellegitur 'de aliquo falso dicitur ipsum esse', quod comparandum cum 1.33. 32 falsum: verum L. 35 //, nonnullae lineae vacuae relinquuntur.